

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА
імені О.М. БЕКЕТОВА**

СТАНДАРТ ВИЩОЇ ОСВІТИ

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

підготовки бакалавра

галузі знань 0305 “Економіка та підприємництво”

напряму 6.030504 “Економіка підприємства”

напряму 6.030509 “Облік і аудит”

(шифр дисципліни за ОПП ПП 11)

Стандарт чинний з дати затвердження

Харків - 2014

РОЗРОБЛЕНО: Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова

КАФЕДРА: економіки підприємств, бізнес-адміністрування та регіонального
розвитку

РОЗРОБНИКИ: Димченко Олена Володимирівна, проф., д.е.н.;
Гайденко Сергій Миколайович, ас.

Схвалено **випусковою** кафедрою економіки підприємств, бізнес-адміністрування та
регіонального розвитку.

Протокол від “29” серпня 2014 року № 1

Завідувач випускової кафедри _____ (Димченко О.В.)

Схвалено **випусковою** кафедрою фінансово-економічної безпеки, обліку і аудиту.

Протокол від “27” серпня 2014 року № 1

Завідувач випускової кафедри _____ (Момот Т.В.)

Програма відповідає формі Програми навчальної дисципліни, що затверджена
Наказом по ХНУМГ ім. О.М. Бекетова від 24 лютого 2014 р. № 46-01.

Методист НМВ _____ (Григоренко В.К.) “ 10 ” лютого 2014 р.

Обговорено та рекомендовано до затвердження Науково-методичною радою
факультету економіки і підприємництва.

Голова Вченої ради _____ (Соловійов О.В.) “ 30 ” серпня 2014 р.,
протокол № 1

Цей стандарт не може бути тиражований або відтворений будь яким способом без
письмової згоди ХНУМГ ім. О.М. Бекетова

© ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2014

© О. В. Димченко, С. М. Гайденко, 2014

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни “Регіональна економіка” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра напрямів 6.030504 “Економіка підприємства”, 6.030509 “Облік і аудит”.

Предметом вивчення навчальної дисципліни “Регіональна економіка” є господарський комплекс України, його галузева і територіальна структура.

Міждисциплінарні зв'язки:

Вивчення цієї дисципліни безпосередньо спирається на:	На результати вивчення цієї дисципліни безпосередньо спираються:
Політична економія	Маркетинг
Історія економіки та економічної думки	Потенціал і розвиток підприємства
Мікроекономіка	Планування і контроль на підприємстві
Макроекономіка	Стратегія підприємства
Економіка підприємства	Економіка нерухомості в житлово-комунальній галузі

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів (ЗМ):

ЗМ 1. Закономірності, принципи і фактори розміщення продуктивних сил та формування регіональної економічної політики;

ЗМ 2. Господарський комплекс України. Економіка регіонів України. Міжнародні економічні зв'язки України;

ЗМ 3. Наукові засади раціонального природокористування;

ЗМ РГЗ “Розрахунок показників регіонального ринку праці, аналізу відтворювальної структури регіону й галузевої структури, поняття депресивної території та можливості її санації”

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. **Метою** викладання навчальної дисципліни “Регіональна економіка” є формування знань щодо теоретичних і практичних засад територіальної організації продуктивних сил України, сучасного стану та напрямів регіонального розвитку економіки, а також екологічних знань, мислення та свідомості економістів.

1.2. Основними **завданнями** вивчення дисципліни “Регіональна економіка” є формування у студентів знань з теорії регіональної економіки та регіонального розвитку, наукових засад регіональної економічної політики, з територіальної і галузевої структури господарського комплексу України та її регіонів, з раціонального та ефективного використання природних, науково-виробничих, людських ресурсів регіонів країни та застосування цих знань при виконанні виробничих завдань.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: зміст економічних категорій; взаємозв'язок понять й показників; господарський механізм функціонування на рівні місцевого самоврядування;

механізм розміщення продуктивних сил; методи кількісної та якісної оцінки економічних явищ; шляхи підвищення ефективності використання потенціалу території.

вміти: кількісно оцінювати явища та визначати тенденції зміни показників; економічно обґрунтовувати технічні та організаційні рішення; розрахувати величину потенціалу території; вибрати ефективні виробничі, технологічні та проектні рішення, які забезпечували б інтенсифікацію та підвищення ефективності розміщення продуктивних сил; виконувати економічний аналіз виробничо-господарської діяльності на рівні регіонів і виявляти резерви підвищення ефективності та використання трудових, матеріально-технічних й фінансових ресурсів.

мати компетентності:

- здатність до засвоєння теорії регіональної економіки та регіонального розвитку, наукових засад регіональної економічної політики;
- готовність до оволодіння знаннями про територіальну та галузеву структуру господарського комплексу України та її регіонів;
- здатність до засвоєння знань про об'єктивну необхідність раціонального та ефективного використання природних, науково-виробничих, людських ресурсів регіонів країни;
- готовність до оволодіння знаннями про принципи раціонального природокористування та охорону навколишнього середовища, поняття екологічного моніторингу, екологічні нормативи та стандарти.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться: 144 годин / 4,0 кредити ЄКТС.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Модуль 1. Регіональна економіка

Змістовий модуль 1. Закономірності, принципи і фактори розміщення продуктивних сил та формування регіональної економічної політики:

Тема 1.1. Предмет, метод і завдання дисципліни

Визначення поняття “продуктивних сил” і “регіональної економіки” як напрямку сучасного економічного розвитку. Місія і різноманітні цілі регіональної економіки. Головні напрямки розміщення продуктивних сил і регіональної економіки.

Методи і завдання розміщення продуктивних сил України та розвитку регіональної економіки. Сутність, функції й типи сучасного етапу регіонального розвитку.

Тема 1.2. Закономірності, принципи і фактори розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів

Еволюція розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів. Закономірності, принципи і фактори розміщення продуктивних сил.

Тема 1.3. *Фактори сталого розвитку продуктивних сил*

Фактори сталого розвитку продуктивних сил. Ознаки подібності з факторами розміщення продуктивних сил.

Відмінності між факторами сталого розвитку і факторами розміщення продуктивних сил.

Тема 1.4. *Економічне районування та територіальна організація господарства*

Особливості поняття та характеристики економічних районів. Сутність процесу економічного районування, а також встановлення взаємозв'язку територіальної організації продуктивних сил та суспільства з процесом економічного районування.

Територіально-промисловий комплекс як основа економічного районування. Кластерний аналіз, як різновид кількісного методу побудови класифікації.

Основні особливості формування 9 основних районів України як приклад використання загально-географічного районування.

Тема 1.5. *Регіон у системі територіального поділу праці*

Визначення поняття “територіальний поділ праці”, яке є основою спеціалізації регіону та характеризує ступінь його участі.

Проблеми територіального поділу праці для будь-якого регіону, які є визначальними, бо вони лежить в основі господарського управління територією.

Основні зв'язки територіального поділу праці в процесі закріплення певних галузей виробництва за регіонами. Відмінність між різновидами територіального поділу праці.

Специфічні риси географічного поділу праці, які виникають під час розвитку науково-технічного прогресу.

Тема 1.6. *Сутність, мета і завдання регіональної економічної політики*

Сутність, мета і завдання регіональної економічної політики, а також на рівні держави.

Склад об'єктів і суб'єктів державної регіональної економічної політики.

Предмет державної регіональної економічної політики. Основні відмінності між державною регіональною політикою як стратегією і тактикою держави щодо регіональних процесів і “внутрішньою” політикою самих регіонів.

Принципи державної регіональної економічної політики перехідного періоду та основні їхні відмінності між собою.

Складові державної регіональної економічної політики.

Тема 1.7. *Механізм реалізації регіональної економічної політики*

Рівні управління та, що входить до практичних інструментів реалізації державної регіональної економічної політики. Основні складові елементи механізму державного регулювання.

Найважливіші регіональні проблеми, які здійснюються державою за допомогою загальнонаціональних програм. Визначення складу державного регулювання регіонального розвитку та економічного регулятора з боку держави.

Параметри, за якими проводиться типологізація регіонів.

Основний складовий елемент державної регіональної економічної політики, яким є державна регіональна фінансова політика.

Змістовий модуль 2. *Господарський комплекс України. Економіка регіонів України. Міжнародні економічні зв'язки України:*

Тема 2.1. *Господарський комплекс України, його структура і трансформація в ринкових умовах*

Поняття “Господарський комплекс України”. Структура Господарського комплексу України та його трансформація в ринкових умовах.

Основні риси подібності Господарського комплексу України

Тема 2.2. *Природний та трудовресурсний потенціал України*

Природні умови та ресурси є важливими компонентами будь якої територіальної соціально-економічної системи.

Сутність поняття “природно - ресурсний потенціал”. Складові природно - ресурсного потенціалу. Природно - ресурсний потенціал України.

Виробничий та науково-технічний потенціали.

Тема 2.3. *Міжгалузеві господарські комплекси та регіональні особливості їх розвитку і розміщення*

Визначення поняття “міжгалузеві комплекси”.

Особливості нової ролі міжгалузевих комплексів у розвитку економіки України.

Тема 2.4. *Економіка України як єдність регіональних соціально-економічних систем*

Визначення основних особливостей економіки України як єдності регіональних соціально-економічних систем.

Тема 2.5. *Економіка регіонів України: стан та перспективи розвитку*

Історико-географічний підхід до адміністративно-територіального устрою регіонів України.

Стан та перспективи розвитку економіки регіонів України.

Тема 2.6. *Міжнародні економічні зв'язки України та її інтеграція в європейські та інші світові структури*

Поняття „геополітичний чинник”. Напрямки міжнародних економічних зв'язків України. Основні особливості видів структури господарства регіону.

Змістовий модуль 3. *Наукові засади раціонального природокористування:*

Тема 3.1. *Наукові засади раціонального природокористування*

Проблеми глобальної зміни клімату. Визначення поняття “природокористування”. Класифікація основних видів природокористування за різними підходами.

Визначення поняття „охорона природи”. Розвиток наукових засад охорони навколишнього середовища її раціонального використання його ресурсів на основі визначених принципів.

Тема 3.2. Екологічний моніторинг і система екологічної інформації

Визначення понять “метод спостереження”, “моніторинг” та “екологічний моніторинг”. Інформація, яка входить до складу системи екологічного моніторингу. Напрямки діяльності екологічного моніторингу.

Визначення термінів “контроль” та “контроль екологічний”. Завдання екологічного контролю. Формування підходів класифікації екологічного моніторингу.

Глобальна система моніторингу навколишнього середовища. Державний екологічний моніторинг. Регламентація державних спостережень у мережі Гідромету. “Білі плями” на карті державного екологічного моніторингу.

Тема 3.3. Економічний механізм природокористування та охорони навколишнього середовища

Визначення поняття “економіка природокористування”. Групи завдань, які стоять перед економікою природокористування. Групи проблем, з якими стикається економіка природокористування.

Поняття “економічного механізму охорони навколишнього середовища”. Завдання економічного механізму охорони навколишнього середовища.

Тема 3.4. Економічна і соціальна ефективність природоохоронної діяльності

Визначення понять “економічна і соціальна ефективність природоохоронної діяльності”. Різновиди розрахунку економічної і соціальної ефективності природоохоронної діяльності.

Тема 3.5. Світовий досвід і міжнародне співробітництво у сфері охорони навколишнього природного середовища

Історія формування світового досвіду і міжнародного співробітництва у сфері охорони навколишнього природного середовища.

Організації, країни, конвенції та інші правові сторони становлення міжнародного співробітництва у сфері охорони навколишнього природного середовища.

Індивідуальні завдання:

- розрахунково-графічне завдання на тему: “Розрахунок показників регіонального ринку праці, аналізу відтворювальної структури регіону й галузевої структури, поняття депресивної території та можливості її санації”.

3. Рекомендована література:

1. Гранберг А.Г. Основы региональной экономики. – К.: Накова думка, 2006.
2. Дорогунцов С. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка. – К.: КНЕУ, 2005.

3. Жук М.В., Круль В.П. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка. – К.: Кондор, 2006.

4. Качан В.П. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка. – К.: Наукова думка, 2006.

5. Кравченко В.В., Пітцик М.В. Конституційні засади місцевого самоврядування в Україні. – К.: Арарат-Центр, 2001.

6. Мельник С.А. Управління регіональною економікою. – К.: Наукова думка, 2005.

7. Регіональна економіка: навч. посіб. / О.В. Димченко, Н.М. Матвєєва, С.М. Гайдєнко. – Х.: ХНАМГ, 2010.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: екзамен (тестове завдання та задача).

5. Засоби діагностики успішності навчання: комплекти тестових завдань для поточних модульних робіт, варіативні завдання для виконання аудиторних і самостійних письмових робіт, питання для проведення індивідуального та фронтального опитування, комплекти завдань для проведення підсумкового контролю.

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Предметом вивчення навчальної дисципліни “Регіональна економіка” є господарський комплекс України, його галузева і територіальна структура.

Метою викладання навчальної дисципліни “Регіональна економіка” є формування знань щодо теоретичних і практичних засад територіальної організації продуктивних сил України, сучасного стану та напрямів регіонального розвитку економіки, а також екологічних знань, мислення та свідомості економістів.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів (ЗМ):

ЗМ 1. Закономірності, принципи і фактори розміщення продуктивних сил та формування регіональної економічної політики;

ЗМ 2. Господарський комплекс України. Економіка регіонів України. Міжнародні економічні зв'язки України;

ЗМ 3. Наукові засади раціонального природокористування.

REGIONAL ECONOMY

Studying subject in the discipline “Regional economy” there is an economic complex of Ukraine, him of a particular branch and territorial structure.

Aims of the discipline studying “Regional economy” there is forming of knowledges in relation to theoretical and practical principles of territorial organization of productive forces of Ukraine, modern state and directions of regional development of economy, and also ecological knowledges, thought and consciousness of economists.

The program of the discipline consists of the following content modules (CM):

CM 1. Conformities to law, principles and factors of placing of productive forces and forming of regional economic policy;

CM 2. Conformities to law, principles and factors of placing of productive forces and forming of regional economic policy;

CM 3. Scientific principles of rational prirodokoristuvannya.

РЕГИОНАЛЬНАЯ ЭКОНОМИКА

Предметом изучения учебной дисциплины “Региональная экономика” есть хозяйственный комплекс Украины, его отраслевая и территориальная структура.

Целью преподавания учебной дисциплины “Региональная экономика” есть формирование знаний относительно теоретических и практических основ территориальной организации производительных сил Украины, современного состояния и направлений регионального развития экономики, а также экологических знаний, мышления и сознания экономистов.

Программа учебной дисциплины состоит из таких содержательных модулей (СМ):

СМ 1. Закономерности, принципы и факторы размещения производительных сил и формирование региональной экономической политики;

СМ 2. Хозяйственный комплекс Украины. Экономика регионов Украины. Международные экономические связи Украины;

СМ 3. Научные основы рационального природопользования.